

การสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์

สุขุมา อรุณจิต*

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันที่รับบทความ 4 สิงหาคม พ.ศ.2564

วันที่แก้ไขบทความ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2565

วันที่ตอบรับบทความ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2565

บทคัดย่อ

บทความเรื่องการสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์เป็นการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร (documentary analysis) มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ โดยใช้วิธีการสังเคราะห์งานวิจัยทั้งหมดจำนวน 10 เรื่อง ที่มีการศึกษาไว้ไม่เกิน 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 -2564 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ ประกอบไปด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในที่เป็นคุณลักษณะส่วนบุคคลมีทั้งหมด 7 ปัจจัย ได้แก่ 1) การจัดการตนเอง 2) ความต้องการในการเรียนรู้ 3) ความตั้งใจในการเรียนรู้ 4) การจัดการความเครียด 5) แรงจูงใจในการเรียน 6) ความสามารถในการเรียนรู้ และ 7) ทักษะที่ดีต่อการเรียนออนไลน์ ส่วนปัจจัยภายนอกมีทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน 2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน 3) บรรยากาศในการเรียน 4) ความพร้อมของทรัพยากรการเรียน 5) รูปแบบการเรียนที่ไม่ซับซ้อน ใช้งานง่าย 6) เนื้อหาบทเรียนมีลักษณะที่ดี ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้ได้แก่ 1) ครอบครัวยังต้องมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียน 2) รูปแบบและเนื้อหาการเรียนออนไลน์ต้องไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย 3) การอบรมการผลิตสื่อให้แก่ผู้สอน 4) สถาบันการศึกษาควรช่วยเหลือผู้เรียน 8) ภาคเอกชนควรลดอัตราค่าบริการอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ 5) ภาครัฐควรควบคุมค่าบริการอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

คำสำคัญ: การสังเคราะห์; ปัจจัย; การเรียนออนไลน์

The Synthesis of Factors influencing Online Learning

Sukhuma Aroonjit*

Faculty of Social Administration, Thammasat University

Received 4 August 2021

Received in revised 18 February 2022

Accepted 21 February 2022

Abstract

This article mainly uses the documentary analysis method to synthesize the studies on factors affecting online learning. The collected data was from 10 qualitative research from 2016-2021. The result of the study showed that the positive factors of online learning came from internal factors and external factors. The internal factors, or individual characteristics, were divided into seven aspects: 1) self-management, 2) need to learn, 3) intention to learn, 4) stress management, 5) motivation to learn, 6) learning ability, and 7) good attitude towards online learning. Regarding the external factors, there were six features: 1) interaction between instructor and learner, 2) interaction between learner and learner, 3) classroom environment, 4) accessibility to study resources, 5) learner-friendly platform, and 6) interesting content. Suggestions from this study include: 1) family must promote learning, 2) there should be training to produce online teaching materials for instructors, 3) educational institutions should help learners, 4) the private sector should reduce internet and electronic equipment service rates, and 5) the government should control Internet and electronic equipment charges.

Keyword: Synthesis; Factors; Online learning

---

* Corresponding author: akee_ky@hotmail.com

DOI: xx.xxxxx/tujournal.xxxx.x

บทนำ

การพัฒนาการเรียนรู้ในปัจจุบัน สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตของผู้คนเป็นอย่างมาก สำหรับการศึกษาทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต กระทรวงศึกษาธิการได้รับรองอย่างเป็นทางการนับตั้งแต่ ปี พ.ศ.2549 เป็นต้นมา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549) เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้การศึกษาแบบ e-learning เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องด้วยการศึกษาดังกล่าวนี้มีความสะดวกและเอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียน เป็นช่องทางในการสร้างโอกาสและขยายโอกาสทางการศึกษาได้ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น การศึกษาทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มีความสำคัญอย่างเด่นชัดในช่วงปี พ.ศ. 2562 ที่เกิดเหตุสถานการณ์ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่อุบัติขึ้นและแพร่กระจายไปทั่วโลกเรียกว่า “โควิด – 19 (COVID-19)” ซึ่งองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดของ COVID-19 นี้เป็นการระบาดใหญ่ (Pandemic) เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ สำหรับประเทศไทยในด้านการศึกษาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2563 เรื่องมาตรการป้องกัน COVID-19 ให้สถานศึกษาทุกแห่งปิดเรียนชั่วคราว ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2563 และให้สถานศึกษาดำเนินการป้องกันโรคตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) มีผลทำให้การดำเนินการเรียนการสอนในชั้นเรียนไม่สามารถทำได้ตามปกติ สถานศึกษาเกือบทุกแห่งจึงเกิดการปรับตัวโดยมีการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลในรูปแบบการศึกษาทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรือรูปแบบออนไลน์

การเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนอันรวดเร็วนี้ย่อมส่งผลต่อการปรับตัวของสถานศึกษา ครู อาจารย์ผู้สอน และนักเรียน นักศึกษา ผู้เรียน เป็นอย่างมาก จากการสำรวจของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ และระดับอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 72,626 คน จาก 77 จังหวัดของประเทศไทยในช่วงเดือน มกราคม 2564 พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการเรียนการสอนออนไลน์ โปรแกรมที่ใช้สอนส่วนใหญ่ใช้ Google Classroom รองลงมาเป็นโปรแกรม Zoom และ Line ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์มือถือ รองลงมาเป็นโน้ตบุ๊คและคอมพิวเตอร์ ตามลำดับ (เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง, 2564)

ทั้งนี้งานวิจัยหลายชิ้นได้บ่งชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ยังไม่ประสบความสำเร็จ ไม่มีความพร้อมและมีข้อแก้ไขจำนวนมาก เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนยังไม่สมบูรณ์ ทั้งในด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ บุคลากร กิจกรรมการเรียน ฯลฯ (เมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล และคณะ, 2563, น.30) ได้แก่ ครู อาจารย์บางส่วนไม่พร้อมในการจัดการเรียนการสอน (ธัญจิรา จิรนนทกาญจน์, 2560, น.99-100, วิทศน์ ผักเจริญผล และคณะ, 2563, น. 56 – 57) ผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงระบบการเรียนการสอนออนไลน์ได้ สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียรและอุปกรณ์ของ

ผู้เรียนไม่พร้อม (สิริพร อินทสนธิ, 2563, น. 203; มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2563, น. 17; มติชนออนไลน์, 2563; วิทัศน์ ฝึกเจริญผล และคณะ, 2563, น. 56 – 57)

ด้วยความสำคัญของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีบทบาททางการศึกษาอย่างเต็มที่ในปัจจุบันดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ย่อมมีผลกระทบตามมาอย่างหลากหลาย ผลของการเรียนการสอนออนไลน์ย่อมมีทั้งประสบสำเร็จหรือความล้มเหลวในการศึกษา ดังนั้นผู้ศึกษาจึงต้องการทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่จะส่งผลต่อการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ เพื่อองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษานี้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการผลักดันให้การศึกษารูปแบบออนไลน์ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพให้แก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้จัดการเรียนการสอน ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์การศึกษา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยทั้งในไทยและต่างประเทศ ด้วยวิธีการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร (documentary analysis) โดยค้นหาข้อมูลจากงานวิจัย บทความวิจัยและวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาจากเว็บไซต์ Thai Journals Online (ThaiJo) และจากในเว็บไซต์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ออนไลน์ โดยใช้คำสำคัญ (keyword) ได้แก่คำว่า “การเรียนออนไลน์ ” “ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนออนไลน์” “ผลสัมฤทธิ์จากการเรียนออนไลน์” โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกคือ 1) เนื้อหาสาระของงานเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนออนไลน์ 2) คัดเลือกเฉพาะผลงานที่ไม่เกิน 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2559 – 2563 3) ผลงานที่คัดเลือกมาใช้ในการสังเคราะห์ตีพิมพ์เป็นบทความวิจัยและงานวิจัยผ่านการตรวจสอบคุณภาพผลงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (peer-review) ของวารสารที่ตีพิมพ์และวิทยานิพนธ์ผ่านการตรวจสอบจากที่ปรึกษาและกรรมการสอบแล้ว นำมาสังเคราะห์ทั้งหมด 10 เรื่อง ซึ่งเอกสารที่นำมาสังเคราะห์เป็นงานวิจัยผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา 9 เรื่องและผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา 1 เรื่อง

เรื่องที่ 1 Marlene Schommer-Aikins & Marilyn Easter (2018) ชื่อเรื่อง “Cognitive Flexibility, Procrastination, and Need For Closure Linked to Online Self Directed Learning Among Students Taking Online Courses”

เรื่องที่ 2 Jeong Chul Heo & Sumi Han (2017) ชื่อเรื่อง “Effects of motivation, academic stress and age in predicting self-directed learning readiness (SDLR): Focused on online college students”

เรื่องที่ 3 ศศิณัฐ นาไทย (2560) ชื่อเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเรียนปริญาโท หลักสูตรการบริหารเทคโนโลยีรูปแบบออนไลน์”

เรื่องที่ 4 อศินีย์ เหมกระศรี (2561) ชื่อเรื่อง “ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนบทเรียนออนไลน์บนปฏิบัติการชีววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล”

เรื่องที่ 5 ณัฐธินันท์ กังแฮ, กุสุมา ใจสบาย และกรวรรณ สิบสม (2560) ชื่อเรื่อง “การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง ระบบสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3”

เรื่องที่ 6 อรรถพล ทองวิทยาพรหม, จ่านง วงษ์ขาม และสุทิตา ซองเหล็กนอก (2561) ชื่อเรื่อง “การใช้สื่อออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม”

เรื่องที่ 7 วิทยา วาโย, อภิรติ เจริญกุล, ฉัตรสุดา กานกายนต์ และจรรยา คนใหญ่ (2563) ชื่อเรื่อง “การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID - 19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน”

เรื่องที่ 8 สุรินทร์ เพชรไทย (2560) ชื่อเรื่อง “การพัฒนาบทเรียนออนไลน์รายวิชาออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์โดยใช้โอเอิลร์นนิ่ง”

เรื่องที่ 9 เสถียร พูลผล และปฏิพล อรรถนพบริบูรณ์ (2563) ชื่อเรื่อง “การสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาเภสัชศาสตร์ที่มีต่อการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงโควิด 19 เพื่อออกแบบแนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม”

เรื่องที่ 10 อรณิชา เสตะคุณ (2560) ชื่อเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์”

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก อ่านและทำความเข้าใจงานวิจัยและบทความวิจัย ขั้นตอนต่อมา แยกหมวดหมู่งานวิจัยตามกรอบแนวคิดที่ตั้งไว้เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ขั้นตอนต่อมา ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (frequency) ของข้อมูลที่ปรากฏ ขั้นตอนสุดท้าย วิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละกลุ่มเชื่อมโยงกับแนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อสรุปจากการสังเคราะห์งานวิจัย

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ นำแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ ทั้งนี้การเรียนรู้ตามแนวคิดของ Knowles (1975, p. 18) และ Dixon, W. B. (1992, pp. 1,789) การเรียนรู้ คือ กระบวนการหรือวิธีการของการเรียนรู้ อย่างที่สอง คือ บุคลิกลักษณะส่วนบุคคลที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ตามทัศนะของ Guglielmino (1977, p. 34) Fisher & other (2001, p. 516) และ Oddi L. F. (1987, p. 22) นอกจากนี้ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามแนวคิดของ Guglielmino (1977, p. 34) แสดงถึงองค์ประกอบในความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบคือ 1) ปัจจัยภายนอก คือ ลักษณะการจัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมในการเรียน 2) ปัจจัยภายใน คือ บุคลิกลักษณะของผู้เรียนเอง ที่มีโอกาสทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการพึ่งตนเองได้สูง ทั้งนี้ลักษณะของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่าง

ส่วนการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์เน้นสภาพแวดล้อมที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจากประสบการณ์การเรียน การเรียนออนไลน์สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลเชิงลึกของประเด็นการเรียน การทำแบบฝึกหัด ข้อมูลพื้นฐานของเทคโนโลยี สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีพลวัตและสามารถใช้เครื่องมือออนไลน์ทั่วไปได้ (Anna Cicognani, 2000, p. 150) ทั้งนี้ Pao-Nan Chou (2012, p. 177) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง Effect of Students' Self-Directed Learning Abilities on Online Learning Outcomes: Two Exploratory Experiments in Electronic Engineering ได้ระบุว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองแบบออนไลน์ ปัจจัยที่มีผลต่อ มี 4 ปัจจัย ได้แก่ การทดลองทำ สภาพแวดล้อมในการเรียนออนไลน์ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ ส่วน Rosemary Kim, Lorne Olfman, Terry Ryan & Evren Eryilmaz. (2013, p. 150) ที่ศึกษาเรื่อง Leveraging a personalized system to improve self-directed learning in online educational environments ผลการศึกษาพบว่า การเรียนออนไลน์จะประสบความสำเร็จมีเงื่อนไขสำคัญของการเรียนรู้คือ การมีส่วนร่วม การมีปฏิสัมพันธ์ การสะท้อนกลับระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและผู้เรียนกับเพื่อน การค้นคว้าเพิ่มเติมในเว็บไซต์ต่าง ๆ การใช้แอปพลิเคชันต่างๆ นำมาพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อให้การเรียนรู้นั้นประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงแบ่งปัจจัยของการเรียนรู้แบบออนไลน์ออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก 1) ปัจจัยภายใน คือ คุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียน 2) ปัจจัยภายนอก คือ ลักษณะการจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในการเรียน

ผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องการสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ ผู้ศึกษาได้แบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 2 หัวข้อประกอบไปด้วยปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์และปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปัจจัยภายในกับการเรียนออนไลน์

ผลจากการสังเคราะห์ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์จากงานวิจัย บทความวิจัยทั้งหมด 10 เล่ม ผลการสังเคราะห์งานวิจัยแจกแจงความถี่ (frequency) ที่ปรากฏในเนื้อหาของงานวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการตัวเองของผู้เรียน ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน ความตั้งใจเรียน เป็นปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์มากที่สุด รองลงมาเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความเครียด แรงจูงใจในการเรียน และสุดท้ายคือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนออนไลน์ ดังปรากฏตามตารางที่ 1 ที่แสดงถึงปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงปัจจัยที่ภายในที่มีผลต่อการเรียนออนไลน์

เรื่องที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	รวม
ปัจจัยภายใน											
การจัดการตัวเอง		√		√				√			3
ความต้องการในการเรียนรู้		√	√						√		3
ความตั้งใจในการเรียน			√	√					√		3
การจัดการความเครียด	√	√									2
แรงจูงใจในการเรียน		√								√	2
ความสามารถในการเรียนรู้										√	1
ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนออนไลน์			√								1

การเรียนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการตนเอง (Jeong Chul Heo & Sumi Han, 2017, p. 67 - 68) มีความรับผิดชอบต่อตนเอง (สุรินทร์ เพชรไทย, 2560, น. 80) ยกตัวอย่างเช่น การเข้าเรียนตรงเวลาอย่างสม่ำเสมอ (อัศนีย์ เหมกระศรี, 2561, น. 1233) และหากบุคคลมีความต้องการเรียน การควบคุมการเรียนให้สำเร็จ ลู่ลวงตามเป้าหมายที่วางไว้ (Jeong Chul Heo & Sumi Han, 2017, p. 67 - 68) การรู้คุณค่าของการเรียน (ศศิณันฐ นาไทย, 2560, น. 165) มีความกระตือรือร้นในการเรียน (เสถียร พูลผล

และปฏิพล อรรถนพบริบูรณ์, 2563, น.40) เป็นผู้ที่มีความตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่ (ศศิณันฐ์ นาไทย, 2560, น. 165-166; อัศนีย์ เหมกระศรี, 2561, น. 1233; เสถียร พูลผล และปฏิพล อรรถนพบริบูรณ์, 2563, น.40) ล้วนเป็นลักษณะ คุณสมบัติส่วนบุคคลที่ทำให้การเรียนออนไลน์ประสบความสำเร็จ

นอกจากนี้ ยังมีผลการศึกษาที่พบว่าการจัดการความเครียดของบุคคล มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Marlene Schommer-Aikins & Marilyn Easter, 2018, p.112; Jeong Chul Heo & Sumi Han, 2017, p. 67 - 68) รวมถึง แรงจูงใจในการเรียน (Jeong Chul Heo & Sumi Han, 2017, p. 67 - 68; อรณิชา เสดตะคุณ, 2560, น.158) ความสามารถในการเรียนรู้ (อรณิชา เสดตะคุณ. 2560, น. 158) การมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนออนไลน์ (ศศิณันฐ์ นาไทย, 2560, น. 165) ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยภายในของบุคคลที่มีผลต่อการเรียน

ปัจจัยภายนอกกับการเรียนออนไลน์

ผลจากการสังเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์จากงานวิจัย บทความวิจัยทั้งหมด 10 เล่ม ผลการสังเคราะห์งานวิจัยแจกแจงความถี่ (frequency) ที่ปรากฏในเนื้อหาของงานวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและรูปแบบบทเรียนที่ง่ายไม่ซับซ้อน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนออนไลน์มากที่สุด รองลงมาเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการเรียนออนไลน์ใช้งานง่าย ความพร้อมของอุปกรณ์การเรียน บทเรียนประกอบเรียงลำดับเนื้อหา มีลักษณะเป็นสื่อประสมหรือมีภาพประกอบ การได้รับคำแนะนำจากผู้สอน และสุดท้ายเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตที่มีเสถียรภาพ เนื้อหาการใช้ภาษาที่มีความเหมาะสม การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ และการเข้าถึงเนื้อหาในการเรียน ดังปรากฏตามตารางที่ 2 แสดงถึงปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเรียนออนไลน์

ตารางที่ 2 แสดงปัจจัยที่ภายนอกที่มีผลต่อการเรียนออนไลน์

เรื่องที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	รวม
ปัจจัยภายนอก											
การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน				√			√		√		3
การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน	√				√				√		3
การแลกเปลี่ยนความรู้	√								√	√	3
รูปแบบบทเรียนไม่ซับซ้อน			√			√	√				3
การใช้งานง่าย			√	√							2
ความพร้อมของอุปกรณ์การเรียน	√					√					2
บทเรียนประกอบด้วยเรื่องลำดับเนื้อหา				√						√	2
บทเรียนเป็นสื่อประสม/มีภาพประกอบ				√	√						2
ได้รับการแนะนำจากผู้สอน				√				√			2
อินเทอร์เน็ตที่มีเสถียรภาพ						√					1
เนื้อหาใช้ภาษาที่เหมาะสม				√							1
การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์		√									1
การเข้าถึงเนื้อหาในการเรียน		√									1

ในด้านปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ พบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนมีผลทำให้การเรียนรู้ของนักศึกษาดีขึ้นและยังมีปฏิสัมพันธ์กันมากเท่าไรก็ยิ่งทำให้นักศึกษาสามารถที่จะพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ให้สูงขึ้นตามไปด้วย (อัศนีย์ เหมกระศรี, 2561, น. 1232; วิทยา วาโย, อภริตี เจริญนุกูล, ฉัตรสุดา กานกายนต์ และจรรยา คนใหญ่, 2563, น.285; เสถียร พูลผล และปฏิพล อรรถนพบริบูรณ์, 2563, น. 40) และหากผู้เรียนได้รับคำแนะนำจากผู้สอนที่มีประโยชน์ช่วยในการเรียนรู้ได้มากขึ้น (อัศนีย์ เหมกระศรี, 2561, น. 1235) และการได้รับคำชี้แนะจากผู้สอนเมื่อผู้เรียนไม่เข้าใจ (สุรินทร์ เพชรไทย, 2560, น. 80) จะยิ่งทำให้การเรียนการสอนออนไลน์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นอีกปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ การศึกษาวิจัยของ Marlene Schommer-Aikins & Marilyn Easter (2018, p.112) ฌ็องจ็องนัท กังแฮ, กุสุมา ใจสบาย และกรวรรณ สืบสม (2560 น. 6) ชี้ให้เห็นว่า การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนนั้น ทำให้การเรียนออนไลน์ประสบผลเชิงบวก ในขณะที่เดียวกันนั้น งานการศึกษาของ เสถียร พูลผล และปฏิพล อรรถนพบริบูรณ์ (2563, น. 40) ก็พบว่า การเรียนออนไลน์มีผลทำให้การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมากยิ่งขึ้นด้วย และสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนต่อผู้เรียน นำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนความรู้ (Marlene Schommer-Aikins & Marilyn Easter, 2018, p. 112) การแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ (เสถียร พูลผล และปฏิพล อรรถนพบริบูรณ์, 2563, น. 40) การแลกเปลี่ยน ความร่วมมือ การแบ่งปัน (อรณิชา เสตะคุณ, 2560, น. 158) ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยในการเรียนรู้แบบออนไลน์ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าบรรยากาศความสนุกสนานในการเรียนนั้นมีผลต่อการเรียนเป็นอย่างมาก (Jeong Chul Heo & Sumi Han, 2017, pp. 67 - 68)

ในด้านรูปแบบการเรียนการสอน เนื้อหาการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน พบว่า หากรูปแบบบทเรียนออนไลน์ไม่ซับซ้อน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนได้มากขึ้น (ศศิณัฐ นาไทย, 2560, น. 164; อรรถพล ทองวิทยาพรหม, จ่านง วงษ์ขาม และสุทิดา ซองเหล็กนอก, 2561, น. 86; วิทยา วาโย, อภิรตี เจริญกุล, ฉัตรสุดา กานกายนต์ และจรรยา คนใหญ่, 2563, น.285) รูปแบบบทเรียนออนไลน์ที่มีลักษณะที่ดี มีประสิทธิภาพสามารถช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนได้มาก ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี (เรื่องที่ 8 สุรินทร์ เพชรไทย (2560, น.80) ลักษณะรูปแบบบทเรียนออนไลน์ที่ดีนั้นควรเป็นโปรแกรมใช้งานได้ง่าย (ศศิณัฐ นาไทย, 2560, น. 164, อัศนีย์ เหมกระศรี, 2561, น. 1231) มีการลำดับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ ใช้ภาษาที่เหมาะสม แบบทดสอบสอดคล้องกับบทเรียน ระยะเวลาการทำแบบทดสอบเหมาะสม มีคำบรรยายประกอบบทเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่ผู้สอนอธิบายได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น (อัศนีย์ เหมกระศรี, 2561, น. 1234) การออกแบบการเรียนรู้ที่ดี (อรณิชา เสตะคุณ, 2560, น.159) บทเรียนเป็นสื่อประสม (ฌ็องจ็องนัท กังแฮ, กุสุมา ใจสบาย และกรวรรณ สืบสม, 2560, น. 7) หรือมีภาพประกอบ (อัศนีย์ เหมกระศรี, 2561, น. 1,234)

ทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการเรียนออนไลน์ก็เป็นปัจจัยสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมของอุปกรณ์ในการเรียนมีผลต่อความจำเป็นในการเรียน (Jeong Chul Heo & Sumi Han, 2017, pp. 67 - 68) เช่น การมีคอมพิวเตอร์ที่พร้อมใช้งาน การมีอินเทอร์เน็ตที่มีเสถียรภาพ (อรรถพล ทองวิทยาพรหม, จ่านง วงษ์ขาม และสุทิดา ซองเหล็กนอก, 2561, น. 86) การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ (Jeong Chul Heo & Sumi Han, 2017, pp. 67 - 68) รวมถึงการเข้าถึงเนื้อหาในการเรียน (Marlene Schommer-Aikins & Marilyn Easter, 2018, p.112)

ดังนั้นแล้วปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์มีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกองค์ประกอบของปัจจัยภายในที่เป็นคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ 1) การจัดการตนเอง 2) ความต้องการในการเรียนรู้ 3) ความตั้งใจในการเรียนรู้ 4) การจัดการความเครียด 5) แรงจูงใจในการเรียน 6) ความสามารถในการเรียนรู้ และ 7) ทักษะที่ดีต่อการเรียนออนไลน์ และองค์ประกอบของปัจจัยภายนอกแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการเรียนกับปัจจัยทรัพยากรการเรียน ปัจจัยที่เป็นสภาพแวดล้อมในการเรียน ได้แก่ 1) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน 2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับผู้เรียน 3) บรรยากาศในการเรียน 4) ความพร้อมของทรัพยากรการเรียนเช่น คอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต แหล่งข้อมูลออนไลน์ ส่วนปัจจัยที่เป็นลักษณะของการจัดการเรียนการสอนได้แก่ 5) รูปแบบการเรียนไม่ซับซ้อน ใช้งานง่าย 6) เนื้อหาบทเรียนมีลักษณะที่ดี เช่น เนื้อหาเรียงตามลำดับ ใช้ภาษาที่เหมาะสม ใช้สื่อประสมหรือมีภาพประกอบ

อภิปรายผล

การศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการหรือวิธีการของการเรียนรู้นั้นขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลอย่างมากตามแนวคิดของ Knowles (1975, p. 18) Dixon, W. B. (1992, pp. 1,789) Guglielmino (1977, p. 34) Fisher & other (2001, p.516) และ Oddi L. F. (1987, p. 22) ไม่ว่าจะเป็น การจัดการตนเอง การจัดการความเครียด แรงจูงใจในการเรียน ความสามารถในการเรียนรู้ ทักษะที่ดีต่อการเรียนออนไลน์ และความต้องการในการเรียนรู้ ความตั้งใจในการเรียนรู้ ในขณะที่เดียวกันนั้นการเรียนออนไลน์สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รู้จักการค้นคว้าข้อมูลเชิงลึกในการเรียน การทำแบบฝึกหัด (Anna Cicognani, 2000, p. 150) ทำให้เกิดการเพิ่มพูนความรู้มากขึ้น

อย่างไรก็ตามองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยภายนอกก็มีส่วนสำคัญไม่น้อยในการเรียนรู้ของบุคคลตามแนวคิดของ Guglielmino (1977, p. 34) Fisher & other (2001, p. 516) Oddi L. F. (1987, p. 22) และ Pao-Nan Chou (2012, p. 177) สิ่งที่น่าสนใจในการศึกษานี้พบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับผู้เรียน สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเช่นเดียวกับการศึกษาของ Rosemary Kim, Lorne Olfman, Terry Ryan & Evren Eryilmaz. (2013, p. 150) ที่ชี้ให้เห็นว่าการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันบนชั้นเรียนออนไลน์เป็นเงื่อนไขสำคัญของความสำเร็จในการเรียนรู้ ส่วนความพร้อมของทรัพยากรการเรียนเช่น คอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต แหล่งข้อมูลออนไลน์ก็เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนออนไลน์ การใช้เทคโนโลยีและการใช้ข้อมูลพื้นฐานของเทคโนโลยีนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะและสามารถใช้เครื่องมือออนไลน์ทั่วไปได้ดีขึ้น ดังการศึกษาของ

Anna Cicognani, 2000, p. 150) การศึกษานี้ยังพบส่วนสำคัญในการเรียนคือปัจจัยส่วนที่เป็นลักษณะของการจัดการเรียนการสอน ที่ต้องมีลักษณะของรูปแบบการเรียนไม่ซับซ้อน ใช้งานง่าย เนื้อหาบทเรียนเรียงตามลำดับ ใช้สื่อประสมหรือมีภาพประกอบ การใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย เป็นปัจจัยที่ทำให้การเรียนออนไลน์ประสบความสำเร็จ

ผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่า การเรียนออนไลน์นั้นเป็นปัญหาอุปสรรคไม่ใช่น้อยในการพัฒนาผู้เรียนเนื่องจากการขาดปฏิสัมพันธ์โดยตรงในชั้นเรียนระหว่างผู้สอนและผู้เรียน แนวทางหนึ่งในการจัดอุปสรรคในการเรียนออนไลน์และทำให้การเรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นคือ การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (self-direct learning) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น (active learning) โดยลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น ผู้เรียนจะต้องสามารถกำหนดจุดประสงค์ในการเรียน แหล่งเรียนรู้ และอื่น ๆ ด้วยตนเองมากกว่าการนำของผู้อื่น และการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอก (Guglielmino, 1977, p. 34) การสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนออนไลน์ จึงเป็นบทบาทหน้าที่ของทั้งผู้เรียนและผู้สอน

ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าคุณลักษณะเฉพาะบุคคลของผู้เรียนส่งผลต่อการเรียนออนไลน์เป็นอย่างมาก ตัวผู้เรียนเองจะต้องมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อการเรียน การจัดการตนเองด้านการเรียนและการจัดการความเครียด มีความใฝ่รู้ พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตระหนักถึงถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งบุคลิกลักษณะของผู้เรียนนี้เองที่มีโอกาสทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการพึ่งตนเองได้สูง (Knowles, 1975, p.18) ลักษณะของแต่ละบุคคลนั้นย่อมมีความแตกต่างไม่เท่ากันและค่อนข้างมีความซับซ้อนอย่างมาก การเรียนรู้ด้วยตนเองของแต่ละบุคคลจึงแตกต่างกันออกไป แต่กระนั้นก็ตามในคุณลักษณะเฉพาะบุคคลของผู้เรียนที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ในด้านผู้สอนนั้นก็สามารถส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ที่พึ่งประสงค์ให้แก่ผู้เรียนได้เช่นกัน โดยบทบาทของผู้สอนอาจจะช่วยส่งเสริมปัจจัยภายในของผู้เรียนรวมทั้งสร้างปัจจัยภายนอกให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือผู้สอนควรออกแบบการเรียนการสอนที่สามารถสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนออนไลน์ การสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน การเรียนการสอนจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความตั้งใจเรียน เกิดกระบวนการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองอันเป็นปัจจัยภายในของผู้เรียน และในฐานะที่ผู้สอนเป็นผู้จัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องพยายามพัฒนาบทเรียนออนไลน์ รูปแบบและเนื้อหาบทเรียนให้น่าสนใจ เข้าใจง่าย กระตุ้นการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ฯลฯ สอดคล้องตามแนวคิดของ Rogers (1969, pp.164-166) อันเป็นปัจจัยภายนอกของการเรียนรู้ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองได้ดี ทั้งยังสามารถสนับสนุนแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) ที่เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ระดับชาติได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะจากการศึกษารั้งนี้

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาในครั้งนี้มีรายละเอียดดังนี้

1. ควรมีการอบรมการผลิตสื่อการสอนออนไลน์ให้แก่อาจารย์ผู้สอนเพื่อให้เกิดทักษะการใช้รูปแบบการเรียนรู้ ออกแบบเนื้อหาบทเรียน แบบฝึกหัดหรือเอกสารประกอบบทเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนสามารถเลือกแนวทางและออกแบบรูปแบบการสอนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อออนไลน์ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ครอบครัวควรมีบทบาทในการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียน โดยจะต้องพยายามสร้างแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ให้สมาชิกในครอบครัว การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับอุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ เช่น โน้ตบุค โทรศัพท์สมาร์ตโฟน ระบบอินเทอร์เน็ต เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนออนไลน์ให้แก่ผู้เรียน

2. สถาบันการศึกษาควรจัดโครงการเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนตามสมควรเพื่อเอื้ออำนวยในการให้ผู้เรียนสามารถเรียนออนไลน์ได้ อาทิเช่น การติดต่อบริษัทเพื่อขอรับซิมการ์ดฟรีสำหรับการศึกษา การจัดตั้งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โน้ตบุค ระบบอินเทอร์เน็ต ไวไฟ (wifi) จุดต่าง ๆ เพิ่มเพื่อรองรับผู้เรียนที่อยู่ใกล้สถาบันการศึกษา ผู้เรียนที่อยู่หอพักไม่สามารถกลับไปเรียนที่บ้านได้ การช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนสำหรับอินเทอร์เน็ต เหล่านี้เป็นต้น

3. ภาคเอกชนผู้ให้บริการในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและสินค้าอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้เพื่อการศึกษา ควรลดอัตราค่าบริการเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงสินค้าและบริการได้มากขึ้น ส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของบริษัทในการเป็นธุรกิจเพื่อสังคมได้เป็นอย่างดี

4. ภาครัฐควรมีมาตรการในการควบคุมการคิดค่าบริการและการให้บริการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของภาคเอกชน ที่เป็นธรรม การควบคุมราคาสินค้าเพื่อการศึกษา เช่น โน้ตบุค แท็บเล็ต โทรศัพท์สมาร์ตโฟน เพื่อไม่ให้เกิดการเอาเปรียบผู้บริโภคและเพื่อให้การเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตและมีความพร้อมด้านอุปกรณ์เพื่อการศึกษาของผู้เรียนและประชาชนได้มากขึ้น เป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมอย่างหนึ่ง

ข้อเสนอแนะในการศึกษารั้งต่อไป

การศึกษารั้งนี้เป็นารรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนออนไลน์จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในผู้เรียนระดับมัธยมและอุดมศึกษา ดังนั้นในการศึกษารั้งต่อไปในประเด็นที่มีความคล้ายคลึงกันนี้ควรมีการแยกศึกษาระหว่างระดับการศึกษา เนื่องจากอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนออนไลน์ และหากต้องการองค์ความรู้ที่อยู่บนพื้นฐานของลักษณะการศึกษาของสังคมไทยควรเลือกศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเฉพาะงานวิจัยของ

ไทย แต่หากต้องการฐานความคิดที่กว้างขวางขึ้นควรเลือกงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามวัตถุประสงค์และการนำไปใช้ประโยชน์จากงานวิจัยนั้น นอกจากนี้ปัจจุบันการเรียนออนไลน์ เข้ามามีบทบาทในระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก การทำวิจัยในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพใน ประเด็นที่เกี่ยวข้องกันนี้จะเป็นประโยชน์แก่ระบบการศึกษา

สรุปผลการศึกษา

เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาททางการศึกษาเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในช่วงที่เกิดสถานการณ์ COVID-19 ระบาดไปทั่วโลก มาตรการอย่างหนึ่งที่ป้องกันการแพร่ระบาดของแทบทุกประเทศคือ การจำกัดพื้นที่ของประชาชนให้อยู่ภายในเคหะสถานเป็นส่วนใหญ่ การศึกษาจึงต้องปรับตัวอยู่ใน รูปแบบออนไลน์เนื่องด้วยไม่สามารถทำได้ตามปกติ การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่รวดเร็วนี้เป็น เหตุให้สถานศึกษา ผู้สอนและผู้เรียนจำนวนไม่น้อย ไม่มีความพร้อมในการเรียนการสอนและต้อง เผชิญกับปัญหาอุปสรรคในหลากหลายรูปแบบ บทความนี้จึงต้องการสะท้อนถึงปัจจัยที่มีผลต่อการ เรียนออนไลน์เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้การศึกษานี้พบว่า ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการ เรียนออนไลน์ได้แก่ การจัดการตนเอง ความต้องการในการเรียนรู้ ความตั้งใจในการเรียนรู้ การจัดการความเครียด แรงจูงใจในการเรียน ความสามารถในการเรียนรู้ และทัศนคติที่ดีต่อการ เรียนออนไลน์ ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างเพื่อนกับผู้เรียน บรรยากาศในการเรียน ความพร้อมของทรัพยากรการเรียน รูปแบบการ เรียนไม่ซับซ้อน เนื้อหาบทเรียนมีลักษณะที่ดีเพื่อสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกวรรณ มณีฉาย และแสงดาว ประสิทธิ์สุข. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการเรียนรู้แบบออนไลน์ (e-learning) ของพนักงานธนาคารออมสิน เขตสุราษฎร์ธานี*. กรุงเทพฯ: กลุ่มวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *ประกาศคณะกรรมการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกล พ.ศ. 2548*. <http://www.mua.go.th/users/he-commission/doc/law/ministry%20law/1-15%20manage%20distance%20programe%202548n.pdf>
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). *ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง มาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID – 19)*. <https://www.ops.go.th/main/images/2563/muaAdmin/corona/COVID-5.pdf>.
- เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง. (2564). *การสำรวจความคิดเห็นต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 “การเรียนการสอนออนไลน์สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19”*. <https://register.kpru.ac.th/RajabhatPoll/contents/20200007/rajabhatPoll.pdf>
- ชนินทร์ ตั้งพานทอง. (2560). *ปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์เพื่อเสริมการเรียนการสอน*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาสารสนเทศทางธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐฉินันท์ กังแฮ, กุสุมา ใจสบาย และกรวรรณ สืบสม. (2560). *การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง ระบบสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 9 (24), 5-8.
- ธัญจิรา จิรนนทกานจน์. (2560). *การใช้แบบเรียนออนไลน์ในการศึกษาแพทยศาสตร์ ใน เวชบัณฑิตยศาสตร์*. ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มติชนออนไลน์. (2563). *วิจัยชี้ครูไม่พร้อมสอนออนไลน์เฉียด 50% นักเรียนพร้อมแค่ 45% ไม่มีคอมพิวเตอร์-เน็ต เกินครึ่ง*. https://www.matichon.co.th/education/news_2148365.

- มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2563). การเรียนออนไลน์. *สารสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ*, 9(2), http://www.arit.rbru.ac.th/Document/newsletter/post63_2.pdf.
- เมธาสิทธิ์ ธีร์รัตนศรีสกุล, วรกมล วงศธรบุญรัตน์, ญัฐกานต์ โรจนพรประสิทธิ์, กันต์กมล หินทอง, พรธณินา สนิตดี, อีรนาฏ เมตตาสุธารส และมนต์เมืองไต้ รอดอยู่. (2563). การประเมินการจัดการเรียนการสอนทางไกลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชินีบูรณะ โดยใช้การประเมินแบบแรงดัน. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, 4(2), 30-45.
- วิทยา วาโย, อภิรตี เจริญนุกูล, ฉัตรสุดา กานกายนต์ และจรรยา คนใหญ่. (2563). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID – 19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*, 14(34), 285-298.
- วิทัศน์ ผักเจริญผล, กนิษฐา เขาวีวัฒนกุล, พินดา วราสุนันท์, กุลธิดา นุกุลธรรม, กิตติสาร เหล่าเหมณี, สินีสุข สุวรรณภักขิต และสุมิตร สุวรรณ. (2563). ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ระบาดของไวรัส Covid-19. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, 4(1), 44-61.
- ศศิณัฐ นาไทย. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเรียนปริญญาโท หลักสูตรการบริหารเทคโนโลยีรูปแบบออนไลน์*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการบริหารเทคโนโลยี วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- สิริพร อินทสนธิ์. (2563). โควิด-19 : กับการเรียนการสอนออนไลน์ กรณีศึกษา รายวิชาการเขียนโปรแกรมเว็บ. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 22(2), 203-213.
- สุรินทร์ เพชรไทย. (2560). *การพัฒนาบทเรียนออนไลน์รายวิชาออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์โดยใช้อีเลิร์นนิ่ง*. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติพหุสภคณาจารย์ ครั้งที่ 3 ประจำปี พ.ศ. 2560. 23 - 24 มีนาคม 2560, พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพหุสภคณาจารย์.
- สุวีร์ บัวสุวรรณ, พัฒนาพร ดอกไม้ และปัญญาพร แสงสมพร. (2556). *ปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาที่ใช้ระบบอีเลิร์นนิ่งเต็มเต็มการเรียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- เสถียร พูลผล และปฏิพล อรรถนพบริบูรณ์. (2563). *การสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาเภสัชศาสตร์ที่มีต่อการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงโควิด 19 เพื่อออกแบบแนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม*. การประชุมวิชาการ ครั้งที่ 15 เรื่อง การพัฒนาระบบและกลไกอุดมศึกษาไทยในยุคพลิกผัน, 30 กรกฎาคม

2563. กรุงเทพฯ: สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย (ควอท) และสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2563). *แถลงการณ์สำนักนายกรัฐมนตรีเรื่อง การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘*. http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/A/024/T_0001.PDF.

อรณิชา เสดะคุณ. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการเรียนรู้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

อรรถพล ทงวิยาพรหม, จ่านง วงษ์ขาม และสุทิดา ซองเหล็กนอก. (2561). การใช้สื่อออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(3), 81- 89.

อัศนีย์ เหมกระศรี. (2561). ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนนบทเรียนออนไลน์ บทปฏิบัติการชีววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. การประชุมวิชาการระดับชาติ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร. http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/A/024/T_0001.PDF.

ภาษาอังกฤษ

Bonk, C. J., Lee, M. M., Kou, X., Xu, S., & Sheu, F.-R. (2015). Understanding the Self-Directed Online Learning Preferences, Goals, Achievements, and Challenges of MIT OpenCourseWare Subscribers. *Educational Technology & Society*, 18(2), 349–368.

Chou, P-N. (2012). Effect of Students' Self-Directed Learning Abilities on Online Learning Outcomes: Two Exploratory Experiments in Electronic Engineering. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(6), 177-187.

Cicognani, A. (2000). Concept Mapping as a Collaborative Tool for Enhanced Online Learning. *Journal of Educational Technology & Society*, 3(3), 150-158.

Dixon, W. B. (1992). *An exploratory study of self-directed learning readiness and pedagogical expectations about learning among adult inmate learners in Michigan*. Michigan: Michigan State University.

Guglielmino, L. M. (1977). *Development of the Self-Directed Learning Readiness Scale*. Georgia: University of Georgia.

- Heo, J., Han, S. (2017). Effects of motivation, academic stress and age in predicting self-directed learning readiness (SDLR): Focused on online college students. *Educ Inf Technol*, 23(2), 61–71.
- Kim, R., Olfman, L., Ryan, T., & Eryilmaz, E. (2013). Leveraging a personalized system to improve self-directed learning in online educational environments. *Computers & Education journal*, 70(2), 150–160.
- Knowles, M. S. (1975). *Self-Directed Learning: A Guide for Learners and Teacher*. Chicago: Association Press.
- Rogers, C. R. (1969). *Freedom to learn*. Columbus: Charles E. Merrill Publishing Co.
- Schommer-Aikins, M., & Easter, M. (2018). Cognitive Flexibility, Procrastination, and Need for Closure Linked to Online Self-directed Learning Among Students Taking Online Courses. *Journal of Business and Educational Leadership*, 8(1), 110 - 125.